

Kommunal- og regionaldepartementet
Avd.: Regionalpolitisk avdeling
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Ved: Eksp. Sjef Hallgeir Aalbu

Deres ref.:
11/906-1 JEA

Vår ref.:
2011/100391 SK/PAHUN

Oslo, 9. august 2011

Høring NOU 2011:3 Kompetansearbeidsplasser, drivkraft for vekst i hele landet

Vi viser til invitasjon til høring i høringsbrev datert 31. mars 2011.

Verken bedrifter, kapital eller mennesker er i dagens globaliserte verden like sterkt knyttet til land eller steder som tidligere. Globaliseringen gjør at mobiliteten i det nye nærings- og arbeidslivet øker. Før var bedriftseiers bosted/tilhørighet, bedriftens historie, produksjonsutstyret og naturressursene svært avgjørende for lokalisering. I dag er tilgangen til kompetanse viktigere for lokalisering. Fremvekst og styrking av kompetansemiljøer blir derfor viktigere fordi bedriftene flytter dit kompetansen de trenger er. Selv store norske selskaper ser utfordringer med å finne godt nok kvalifiserte medarbeidere og talenter i Norge. Kunnskapspolitikken bør derfor få en større plass både i distrikts- og regionalpolitikken og nærings- og innovasjonspolitikken. Utvalgets forslag om kompetansearbeidsplasser er viktig for Norge og norsk verdiskaping framover.

Norge har i stor grad et næringsliv som består av dynamiske og kunnskapsintensive industri- og tjenestebedrifter. Det er en rekke årsaker til dette, som et kontinuerlig innovasjonspress over lang tid i en liten, åpen økonomi med stabile makroøkonomiske rammer. Vi har hatt dereguleringer og en aktiv konkurransepolitikk over mange tiår, et vel utviklet trepartssamarbeid i arbeidslivet, gunstige sosio-kulturelle faktorer i arbeidslivet, et høyt lønns- og kostnadsnivå som krever høy bearbeidingsverdi og høy spesialisering på noen kompetanseområder. Videre har vi en teknologiutvikling som reduserer betydningen av avstand og endrer vår måte å arbeide og samarbeide på. Det åpner også for helt nye måter å løse problemer på og gir opphav til nye forretningsmodeller. Å henge med krever kontinuerlig omstilling og fornyelse.

Det viktigste virkemiddelet for vekst og omstilling er innovasjon. Innovasjon gir vekst og økt produktivitet gjennom økt konkurransekraft. Ergo burde bedriftenes innovasjonsevne, utover kompetanseaspektet, stått mer sentralt i arbeidet.

Hovedutfordringen er kampen om bedriftene og talentene. Det er hva nærings- og kunnskapsmiljøene forteller oss. Det betyr at næringspolitikk er blitt kunnskapspolitik. Politikken må bidra til å bygge kunnskapsmiljøer rundt næringsmiljøene og videreutvikle de områdene der vi er sterke. Bedriftene må ta denne kunnskapen i bruk.

Verdens beste innovasjonspolitik får vi først når politikken er innrettet og synkronisert mot næringslivets behov for talenter og kompetent arbeidskraft. Og det må utvikles attraktive bo-samfunn og konkurransedyktige rammebetingelser for bedriftene der de er.

Vi gir lokale ideer globale muligheter

Utvalgets forslag

Utvalgets 26 forslag fordeler seg på fem innsatsområder. Det er 1) robuste arbeidsmarkeder, 2) flere kompetansearbeidsplasser, 3) styrket rekruttering til hele landet, 4) regional kunnskapsinfrastruktur og 5) omstilling av jobber, mennesker, bedrifter og steder.

Utvalget peker på at det vil kreves sterke virkemidler for å snu den uheldige utviklingen hvor det er tilbakegang i typiske distriktsbransjer samtidig som vekstbransjer med kunnskapsintensive bedrifter, primært lokaliseres til sentrale strøk og større kompetansemiljøer.

Utvalget drøfter globalisering og regional utvikling i et eget kapittel. Globalisering gir totalt sett store gevinster for alle, men det er ikke gitt at gevinstene av globaliseringen blir jevnt fordelt. I flere land ser vi at inntektsforskjellene har økt kraftig. Økningen er ikke like stor hos oss. Like fullt finnes det klare regionale inntektsforskjeller i Norge. Utvalget mener globalisering innebærer fordelingspolitiske, næringspolitiske og regionalpolitiske utfordringer. Utvalget mener at en større geografisk spredning av kompetansearbeidsplassene krever mer enn en omlegging av distriktpolitikken. Massiv og koordinert innsats på en rekke politikkområder er nødvendig skal man lykkes. Styrket infrastruktur i form av høyhastighets bredbånd, veier og flyplasser er viktigst, mener utvalget.

De bedriftsrettede virkemidlene kan også virke, og næringsklynger og kompetansemiljøer bør prioriteres i dette arbeidet, mener utvalget. Samtidig er utvalget av den oppfatning at det er for mange og til dels overlappende virkemidler i virksomhet i dag og at man savner sammenliknbare evalueringer av virkemidlene for å se hvilke som fungerer best og som bør prioriteres. Utvalget mener også det er et problem at Innovasjon Norge detaljstyres. Øremerking på program- og sektornivå bør derfor reduseres og målene bør i sterkere grad knyttes til etablering av kompetansearbeidsplasser og til ønsket regional utvikling.

Utvalget mener videre at man må legge til rette for at arbeidslivet i alle deler av landet skal utvikle attraktive arbeidsplasser for arbeidstakere med høyere utdanning.

Innovasjon Norge mener

I dette avsnittet vil vi først kommentere på de forslagene som er reist. Deretter vil vi løfte fram utfordringer og muligheter som vi mener mangler. Avslutningsvis løfter vi fram tre litt like, men samtidig litt forskjellige innspill fra regionale styrer. Vedlagt følger kopi av deres vedtak/anbefalinger.

Innovasjon Norges formål er kort fortalt å bidra til økt verdiskaping i hele landet, og utnytte ulike distrikter og regioners fortrinn, og vi vil derfor trekke frem de forslagene vi tror best vil kunne styrke næringslivets produktivitet og internasjonale konkurransekraft, innovasjons- og verdiskapingsevne.

Utvalget har gjort et grundig arbeid. 26 er et imponerende antall tiltak, som alle synes hensiktsmessige. De foreslåtte tiltakene vil måtte virke sammen dersom de skal få den tilsiktede effekten. Det er selvsagt summen av og bredden i tiltakene som er avgjørende for resultatet.

Kompetanse er mer enn høyere utdanning. Ofte er erfaring, talent og kremmerånd mange bedrifters viktigste humankapital, ikke minst i distriktene. Definisjonen av kompetanse som anvendes av utvalget er gitt av mandatet, men kan kanskje gi et litt snevert utgangspunkt i forhold til det å skape vekst og kompetansearbeidsplasser i regionene.

På den annen side er det bred enighet om at bedriftene i økende grad må drive systematisk forsknings- og utviklingsarbeid¹ (FoU) for å kunne utvikle mer unike og avanserte produkter og konsepter,

¹ Forskning og utviklingsarbeid (FoU) er kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap, og omfatter også bruken av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser (OECD), bl.a. i form av nye produkter og prosesser.

prosesser og forretningsmodeller, og for at bedriftene skal kunne ta i bruk ny teknologi. Høyere formell utdanning er også svært viktig for å kunne ha et tett og fruktbart samarbeid med FoU-institusjoner.

Hvilke forslag mener vi er de 10 viktigste?

Høringsbrevet er åpent. Man inviterer til høring uten å be om spesielle vurderinger. Utvalgets forslag presenteres dessuten som "en pakke", der det er summen av tiltak som vil gi resultater, ikke tiltakene hver for seg og alene. Det betyr at det vel egentlig ikke er etterspurt å få en prioriteringsliste av tiltakene fra a-z.

Vi vil likevel fremheve betydningen av å utvikle mer robuste arbeidsmarkeder (tiltakene a-h) og utvikle flere kompetansearbeidsplasser (tiltakene i-l) – *i hele landet*.

Når det gjelder *robuste arbeidsmarkeder* vil tiltak a), å arbeide for en aksept for at virkemiddelssonene i distriktspolitikken kan inndeles etter arbeidsmarkedsregioner være et meget viktig grep. Videre vil b) det å få satt regionforstørring på kartet i Nasjonal transportplan for 2014-2023, være viktig. Også c), infrastrukturtiltak som utvider og/eller kobler sammen regionale arbeidsmarkeder er viktig. Lokalisering av e) nye statlige arbeidsplasser til regionale sentra kan også gi resultater. Innovasjon Norge vurderer alltid om nye oppgaver kan plasseres andre steder enn i Oslo og har også lagt enkelte funksjoner til andre steder.

Når det gjelder *flere kompetansearbeidsplasser*, vil vi selvsagt argumentere for tiltak k) å forenkle målstrukturen og styringen av Innovasjon Norge. Utvalget gir etter vår oppfatning viktige bidrag til utvikling av 2. generasjons mål- og resultatstyringssystem for Innovasjon Norge. Når det gjelder tiltak i) om å innføre særskilte retningslinjer og krav til metode, data og analyse som benyttes i evalueringer av virkemiddelbruken, kan det være bra. Men sammenliknbarheten mellom de ulike evalueringene vil likevel alltid være en utfordring fordi virkemidlene har ulike mål. Dette vil aldri kunne bli eksakt vitenskap, bl.a. fordi effektene kommer senere enn programavslutning og ikke til samme tid for de ulike tiltakene. Men det er gjort spennende metodeutvikling knyttet til å studere langtidseffekter basert på registerdata (nøytral vurdering av faktisk addisjonalitet og stiller ikke krav til bedriftenes hukommelse). Dette metodeutviklingsarbeidet kan ikke Innovasjon Norge bære alene og bør derfor følges opp for eksempel i regi av forskningsprogrammet FORFI.

Vi vil prioritere virkemidler som bidrar til samarbeid og omstilling gjennom bl.a. klyngeutvikling slik utvalget anbefaler i tiltak l). Men vi har også andre konkrete forslag som utvalget burde ha drøftet (se under "Hva mangler?").

Når det gjelder *å styrke rekrutteringen*, har vi tro på tiltak p), knyttet til innvandrere, og ikke minst barna av innvandrerne, som en viktig og underutnyttet ressurs i næringslivet, både i distriktene og i landet for øvrig. De kan gjerne flere språk og har flerkulturell bakgrunn som næringslivet bør gjøre seg mer nytte av. De gjør det gjerne godt på skolen og er ofte både flinke og motiverte. For bedrifter som orienterer seg internasjonalt er det spesielt viktig å knytte til seg slike ressurser. De er gjerne svært internasjonalt orientert og mobile, så om ikke norsk næringsliv kan anvende dem, vil utenlandske selskaper fort kunne se nytten. Kampen om talentene handler også om å beholde innvandrerne og deres etterkommere.

Mer målrettede tiltak for arbeidsinnvandring etter modell av arbeidet på Møre, er trolig et eksempel til etterfølgelse for flere. Med økende behov for kapasitet og kompetanse bl.a. innenfor omsorgssektoren, og den demografiske utviklingen vi ser, er vi avhengige av målrettet arbeidsinnvandring.

Vi imøteser også tiltak o) en evaluering av de samfunnsøkonomiske gevinstene ved trainee-ordningene, som vi har tro på fungerer godt.

Den samlede virkemiddelbruken i nærings- og regionalpolitikken må innrettes slik at den bidrar til fornyelse og omstilling i eksisterende næringsliv og etablering av ny virksomhet. Virkemiddelbruken på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer bør koordineres bedre med sikte på tidlig innsats for omstilling til kompetanseintensiv virksomhet (tiltak z).

Det er fortjenstfullt at utvalget har konkrete forslag til budsjettmessig inndekning av tiltakene. Vi har ingen alvorlige motforestillinger til forslagene, men vi vil rette et lite mulig varsko knyttet til mulige negative effekter av å ta bort pendlerfradraget før kommunikasjonene er utbedret.

Hva mangler?

Økt markedsorientering

Bedriftene må kjenne hva kundene vil etterspørre i fremtiden, se muligheter og gjenbruke kjernekompetansen sin i nye markedssegmenter. Slik vil de utvikle en målrettet etterspørsel etter kompetanse. For å øke bedriftenes innovasjonsevne må de oppsøke og etterspørre internasjonal kundekunnskap og kompetanse. Her kan vi styrke innsatsen betydelig dersom næringslivet blir motivert gjennom mobilisering til å søke nye muligheter.

Det er derfor for lite fokus på erfaringsbasert kunnskap og annen kompetanse som er nødvendig for å lykkes med kunde- eller markedsdrevne innovasjon. Dette til tross for at utvalget har drøftet globaliseringen som viktig trend, ytre rammebetingelse og de regionale effektene grundig.

Innovasjon for vekst og omstilling!

Det viktigste virkemiddelet for vekst og omstilling er innovasjon. Dynamikk og fornyelse skjer både gjennom innovasjon i eksisterende foretak, og gjennom oppbygging og utfasing av virksomhet, slik også utvalget beskriver det. Innovasjon gir vekst og økt produktivitet gjennom økt konkurransekraft.

Ergo burde bedriftenes innovasjonsevne stått mer sentralt i utvalgets arbeid. Hva kreves for at bedriftene skal kunne nyttiggjøre seg kompetansen og hva annet enn kompetanse kreves for at bedriftenes evne til innovasjon og omstilling skal bli styrket?

Å drøfte anvendelse av kunnskap på et overordnet nivå og sektorvis og ikke se på bedriftenes innovasjonstakt og -evne, forenkler jo utvalgets arbeid. Men vi mener man da undervurderer betydningen av innovasjon og nødvendigheten av å ha bedrifter som evner å anvende kompetanse for å skape verdier. Det kan nesten se ut som at utvalget har drøftet hva som kommer først av kompetansen eller kompetansesarbeidsplassene, og bestemt seg for å ta utgangspunkt i det første.

Kompetanse er nødvendig, men ikke tilstrekkelig for å lykkes. For å lykkes med en innovasjon trengs mer enn kompetanse. Man trenger kreativitet, samarbeid og stayerevne, ikke bare for å få en idé, men like mye for å sette den ut i livet og lansere den i markedet/selskapet.

Som utvalget peker på, utdannes det stadig flere i verden. Ikke minst er det en voldsom vekst i antall høyt utdannede i vekstøkonomiene. De har de samme bøkene, de samme lærerne og den samme kompetansen som våre folk. Man kan kanskje si at "verdensmarkedsprisen" på formalkompetanse faller med økende tilbud.

Like avgjørende for verdiskapingen er med andre ord anvendelse av kunnskapen – kreativiteten, om man vil. De markedsnære aktivitetene. Det å kunne sette sammen eksisterende og ny kunnskap i nye anvendelser der det finnes et behov og betalingsvilje og -evne, kan og bør bedriftene være villige til å

betale "hva som helst" for. Ofte oppstår slik kreativitet der man setter sammen folk med ulik kompetanse og erfaring. Innovasjon i samarbeid er et kjent begrep.

Den nødvendige kombinasjonen av kompetanse og erfaring kan like gjerne være knyttet til markedsutvikling, logistikk, prosess og forretningsmodeller/-konsepter som innenfor teknologiområder.

Kampen om talentene er global

Innovasjon Norge vil understreke at konkurransen om kompetansebedrifter, kompetente personer og talenter utspiller seg på en global arena. Dersom all innsats blir lagt på omfordeling av kompetanse og vekstkraft fra byer til andre arbeidsmarkedsregioner, kan vi fort tape den internasjonale kampen. Vi må derfor gjøre begge deler, både styrke oss i byene og i regionale sentra. NOU 2011:3 er etter Innovasjon Norges oppfatning et viktig og godt innspill til en politikk som tilrettelegger for kompetansearbeidsplasser i Norge, og i alle deler av landet.

Vi er derfor enige med utvalget som konkluderer med følgende:

"Målet med en slik satsing må være å gjøre hele Norge mer attraktivt for etablering av og rekruttering til kompetansearbeidsplasser. Utvalget mener derfor ikke at man skal treffe tiltak som hindrer veksten i kompetansearbeidsplasser i større byer til fordel for mindre steder. En slik politikk ville kunne virke mot sin hensikt, siden det ikke er noen automatikk i at disse arbeidsplassene vil etableres andre steder i landet. Utvalget har lagt til grunn at gevinsten for samfunnet blir størst hvis politikken bidrar til å bygge opp under fortrinn snarere enn å kompensere for svakheter. Dette er en av grunnene til at utvalget mener at regionale sentra har en viktig funksjon i å bygge robuste arbeidsmarkeder hvor kompetansearbeidsplasser kan vokse fram."

Kunnskapsbedrifter lokaliserer seg der ressursene de trenger er, og kompetanse er den viktigste ressursen de trenger. Skal vi lykkes med å få kunnskapsbedriftene til å etablere seg og/eller bli i Norge, må næringslivet, enten det er norskeid eller utenlandsk eid, hjemme eller ute, ha kjennskap til hva slags kompetanse som finnes hvor i Norge. Slik kunnskap er ikke lett tilgjengelig i dag, noe det burde være.

Norges ry som kunnskapsnasjon kan styrkes ved å profilere områdene der vi er sterke

Utvalget erkjenner at vekst i kompetansearbeidsplasser *i første rekke* krever at Norge som land fremstår som attraktivt for kompetanseintensiv aktivitet. Det er Innovasjon Norge helt enig i, men utvalget har ingen forslag til hvordan dette kan utvikles. Synovate dokumenterer at Norge ikke har troverdighet som en innovativ nasjon, fordi vi har få kjente merkevarer med mer.

Et lite land som Norge må prioritere. Og vi må samarbeide. Som et produkt av nasjonal omdømmepilot arbeider vi nå bl.a. med å strukturere vårt arbeid gjennom handlingsplaner for å kunne samordne oss med næringslivet, NGOer og UD, og for å kunne arbeide langsiktig.

Innovasjon Norge tror det er hensiktsmessig å profilere Norge som kunnskapsnasjon gjennom å bygge merkevarer og utvikle internasjonale strategiske posisjoner for *noen utvalgte nærings- og kunnskapsmiljøer i verdensklasse*. Vi må markedsføre oss gjennom å vise våre kompetansemessige fortrinn langt mer aktivt og systematisk – eller mer profesjonelt, om man vil,.

Det er en rekke kandidater for en slik satsing blant NCE-ene, SFI-ene, FME-ene, Arena-prosjektene, mv. Her er det mye å lære av reiselivssatsingen, selv om den retter seg mot konsumentene (B2C). Den maritime næringen har utviklet en strategisk posisjon den nå arbeider etter. Det vil også gi læring til videre arbeid. De fleste kompetanseområdene der vi er ledende internasjonalt retter seg mot

bedriftsmarkedene (B2B), men det betyr ikke at merkevarebygging er mindre relevant. Forskning viser at det har like stor betydning i B2B som i B2C. Den er bare litt mindre synlig for “mannen i gata”, både hjemme og ute, fordi han pr definisjon ikke er i primærmålgruppen.

Vi bør arbeide internasjonalt og gjøre oss anerkjent på meso-nivå som på nærings- og kunnskapsmiljø/klynge /FoU- og teknologiområder, i tillegg til i makro (Norge) og i mikro (for eksempel Statoil).

Kunnskapsbedrifter flytter ikke aktiviteter til Norge fordi vi har vakker natur, men fordi vi kan noe bedre enn de fleste og har samlet relevant erfaring og kompetanse i en by eller i en region. Å markedsføre regioner som attraktiv lokalisering er vanskelig, mens kompetanseområder med tyngdepunkt i en by eller en region er enklere.

Å lykkes med målrettet profilering av kompetanseområder krever imidlertid systematisk, langsiktig arbeid for å utvikle og etterleve en merkevare og ta en såkalt “strategisk posisjon” over tid. Det hjelper ikke hvor god man er, om man ikke forteller det til noen og blir hørt og trodd. Det er fullt mulig å lykkes med å utvikle og gjøre regionalt baserte FoU-miljøer kjent internasjonalt. Særlig vil det være mulig om de spesialisere seg i nisjer som er spesielt relevant for regionalt næringsliv og definerer seg smalt innenfor et kompetanseområde hvor de kan være unike og attraktive og har samarbeid med ett eller flere nasjonale eller internasjonale miljøer.

Dersom utvalgte nærings- og kunnskapsmiljøer blir anerkjent ute, vil det trekke utenlandske FoU-investeringer, FoU-intensive bedrifter med markedskunnskap og talenter til Norge som bidrar til å styrke oss ytterligere på disse områdene.

I dette perspektivet burde utvalget drøftet tiltak for å profilere Norge som en kunnskapsnasjon på noen utvalgte områder hvor vi er verdensledende kunnskapsmessig og hvor vi har eller kan ha høy troverdighet ute. Vi er verdensledende på en rekke kompetanseområder, så listen over kompetansemiljøer som kan egne seg for internasjonal profilering er lang. Et lite land kan ikke ligge i front på alle kompetanseområder.

I lys av dette mener Innovasjon Norge at det er effektivt å bygge på styrke og styrke oss der vi allerede er sterke – og fortelle om hva dette er til de rette aktørene både hjemme og ute. Videre tror Innovasjon Norge det vil være mest effektivt å bygge opp FoU-miljøer regionalt som møter det regionale næringslivets behov, og som har et større og ledende nasjonalt og/eller internasjonalt miljø å samarbeide med og trekke på. Det kan være hensiktsmessig å bygge opp høyst spesialiserte FoU-miljøer regionalt rundt næringsklyngene, som for eksempel på kompositter på Raufoss, subsea i Bergen, finans- og/eller maritime tjenester i Oslo, etc.

Innovasjon Norge har derfor lenge argumentert for økt aktivitet knyttet til å tiltrekke FoU-investeringer, forskere og talenter til utvalgte kompetanseområder hvor vi har fortrinn. For å lykkes trengs ressurser. Konkret har vi gitt råd gjennom budsjettinnspill til departementene på dette i form av konseptet “Invent in Norway” og vi har igangsatt noen internasjonale profileringsaktiviteter i noen prosjekter under klyngeprogrammene Norwegian Centres of Expertise og Arena. I Trøndelag er det en pilotsatsing i regi av foreningen Access Mid-Norway, som det skal bli spennende å følge.

De regionale styrene i Innovasjon Norge er enige om viktigheten av robuste arbeidsmarkeder

Innovasjon Norges innspill bygger bl.a. på innspill fra tre av våre regionstyrene som har uttalt seg i saken. Vi spurte distriktskontorene hvilke vurderinger de gjør seg knyttet til anbefalingene i utvalget. Vi har fått innspill fra tre ganske forskjellige regioner. Det er bra, fordi det gjør at innspillene både har noen fellesnevner og noen ulikheter. Dette illustrerer at man opererer i ulike kontekster regionalt. Alle tre er enige om at velfungerende og godt definerte bo og arbeidsmarkedsregioner blir viktig skal regionene kunne tiltrekke seg tilstrekkelig og rett kompetansearbeidskraft. Alle tre slutter seg i all hovedsak opp om utvalgets forslag og viktigheten av kompetansearbeidsplasser.

I *Hordaland* opererer man i en kontekst med både by og land, og med tunge universitetsmiljøer og næringsklynger. Regionstyret er derfor veldig opptatt av at det legges til rette for kompetansearbeidsplasser både i byene og utenfor, og presiserer at det er global konkurranse om kompetansearbeidsplasser og talenter og ikke kun nasjonal eller regional konkurranse. Man mener imidlertid at man ikke bør ta vekk pendlerfradraget uten først å bedre kommunikasjonene i arbeidsmarkedsregionene betydelig.

Verdiskapingen i *Møre og Romsdal* er i stor grad grunnlagt på næringer med tilknytning til havet, dvs. maritime og marine næringer. Nærheten til og bruken av havet som ressurs har gitt grobunn for framvekst av nye næringer, og evnen til å utnytte de mulighetene som finnes i havet har hatt og kan fremdeles ha stor innflytelse på framtidig verdiskaping. Det aktive kunnskapssamarbeidet som den maritime klyngen og NCE Maritime har med Høgskolen i Ålesund bekrefter denne næringens vilje til å samarbeide om kunnskap og innovasjon. Dette samarbeidet er med på å forsterke regionen som en attraktiv vertskapsregion for maritim sektor. Målet for framtiden må være å forsterke det regionale kunnskapssamarbeidet også innenfor andre næringer, ikke minst er det et stort potensiale for et bedre regionalt kunnskapssamarbeid med utgangspunkt i marine næringer, herunder den biomarine næringen. Attraktive og velfungerende bo- og arbeidsmarkedsregioner blir viktig for å tiltrekke seg rett arbeidskraft. Det er behov for tilførsel av kompetansepersonell fra andre land og kulturer. Dette må tas på alvor og det må legges til rette for det, mener styret i *Møre og Romsdal*.

I *Oppland* er de også opptatt av å fremme utviklingen av robuste bo- og arbeidsmarkedsregioner bl.a. gjennom å endre virkemiddelssonene til å sammenfalle med arbeidsmarkedsregioner. De er også opptatt av å lokalisere nye statlige arbeidsplasser til regionale sentra. Også insentiver til utlokalisering av ulike funksjoner innen statlig virksomhet, blir fremhevet. Mer FoU, styrking av forskningsinstituttene med bl.a. campusutvikling og utvikling av fleksible studietilbud er viktig.

Regionstyrenes vurderinger og vedtak kan leses i sin helhet i vedleggene.

Med vennlig hilsen
Innovasjon Norge

Gunn Ovesen
adm direktør

Pål Aslak Hungnes
direktør

Vedlegg: Kopi av vedtak i Regionstyrene i *Møre og Romsdal*, *Oppland* og *Hordaland*
Kopi: Nærings- og handelsdepartementet, Riksrevisjonen

Innovasjon Norge Møre og Romsdal

Hovedfokus må rettes mot å sikre grunnlaget for fortsatt lønnsom næringsutvikling i regionen og nasjonen. Kompetanseutvikling blir ett viktig delmål for å oppnå dette. Tilgang på den beste og tilstrekkelig kompetanse er og vil være en viktig konkurransefaktor for næringslivet i et høykostland som Norge. I lys av dette er NOU 2011:3 et viktig og godt innspill til praktiske tiltak for å oppnå kompetansearbeidsplasser i hele landet.

Velfungerende og godt definerte bo og arbeidsmarkedsregioner blir viktig for å gi grunnlag for at regionen kan tiltrekke seg tilstrekkelig og rett kompetansearbeidskraft.

Utviklingen av et stadig voksende offentlig arbeidsmarked, vil også kreve kompetanse. Det store behovet for kompetent personale krever allerede tilføring av kompetansepersonell fra andre land og kulturer. Denne utfordringen må tas på alvor, og det må legges til rette for gode strukturer for å kunne håndtere dette fremover.

Forslag til uttalelse:

1. Styret for IN M&R er grunnleggende enig med NOU-utvalgets hovedkonklusjon om at attraktive og velfungerende bo- og arbeidsmarkedsregioner blir viktig for å tiltrekke seg tilstrekkelig og "rett" arbeidskraft i fremtiden. En vil spesielt peke på potensialet som ligger i bedre å optimalisere næringslivets behov for kompetanse/FoU-tiltak med de regionale FoU-/kunnskapsinstitusjonenes mulighet for å kunne levere slike tjenester. Foretak som ligger helt i verdenstoppen innen sin nisje krever/har behov for verdensledende teknologi/FoU-løsninger, og systematisk samarbeid nasjonalt og internasjonalt med ledende kompetansemiljø/-institusjoner, initiert og ledet av regional FoU institusjon, blir derfor meget viktig.
2. I lys av utfordringene en ser for M&R vil utvalgets forslag til tiltak for desentralisert kompetanseutvikling og -deling bidra til å dra utviklinga i rett lei. Utvalgets konklusjoner støttes derfor i all hovedsak. Siden utvalget har ganske mange forslag, blir det viktig å prioritere disse. Vi ser ingen tiltak som ikke burde gjennomføres, men i lys av M&R's utfordringer vil vi peke på følgende tiltak som vi mener må prioriteres på topp (utvalgets bokstav for tiltaket er tatt med i parentes):
 - Tilrettelegging for robuste arbeidsmarked og sterke desentraliserte fagmiljø (a, b, c)
 - Legge til rette for utvikling av flere kompetansearbeidsplasser desentralisert (e)
 - Legge til rette for styrt geografisk fordeling av kompetansearbeidsplasser (f)
 - Forenkle målstruktur og mindre detaljstyring av IN (k)
 - Videreutvikle tiltak for å styrke eksisterende klynger og utvikle nye (l)
 - Styrke næringstilknyttet spesialisert videregående utdanning (TAF/tilbud) (s)
 - Gi universiteter og høyskoler sterkere insentiver til å samarbeide med lokalt næringsliv om innretning og spesialisering av utdanningstilbudet tilpasset lokalt arbeidslivs behov (v)
3. Styret for IN M&R vil samtidig peke på en spesiell regional utfordring for M&R. Uten universitet, og med en høyskolestruktur basert på 3 selvstendige og geografisk adskilte høyskoler, så kan kompetansemiljøene bli for små og diversifiserte. Det vurderes derfor som viktig å legge til rette for og gjennomføre en sammenslåing av høyskolene i Møre og Romsdal i en administrativ enhet for å sikre tilstrekkelig lokal utvikling/"produksjon" av regional kompetanse tilpasset næringslivets behov.

Innovasjon Norge Oppland

Dokumentet ble behandlet i styremøte den 22. juni 2011. Til grunn for uttalelsen ligger også Oppland fylkeskommunes behandling av saken, samt vedtak i den forbindelse som ble presentert som et vedlegg til saken.

VEDTAK:

Styret i Oppland slutter seg til de tiltakene som utvalget har valgt ut, men ønsker å peke ut noen områder som spesielt viktige.

Det gjelder :

- a) Arbeide for en aksept for at virkemiddelene kan inndeles etter arbeidsmarkedsregioner for å fremme utviklingen av robuste bo- og arbeidsmarkedsregioner.
- e) Ved opprettelsen av nye statlige arbeidsplasser bør man velge lokalisering i regionale sentra som bidrar til å utvikle robuste arbeidsmarkeder.
- f) Tilrettelegging for, og insentiver til, at lokalisering av ulike funksjoner innen statlige virksomheter kan skje utenfor hovedstadsregionen.

Til disse punktene kommenterte styret i tillegg, at rurale arbeidsplasser kan økes ved å legge til rette for bl.a. å kombinere kompetansearbeidsplasser og arbeidsplasser i landbruket, landbrukseiendommer og andre attraktive lokaliseringer.

For øvrig er styret opptatt av behovet for å legge til rette for campusutvikling som involverer næringslivet i regionene samt videreutvikle og styrke de regionale forskningsinstituttene. Det er behov for å stimulere til økt bruk av forskning og utvikling i bedrifter, utvikle og finansiere "lavterskeltilbud". Det er nødvendig med målrettede virkemidler som styrker konkurransekraften i et stadig mer globalisert marked.

Framtidsrettede høgskoler fleksibiliserer i større og større grad studiene. Dette er et viktig begrep med tanke på å legge til rette for høgere utdanning for voksne lokalt/regionalt. Staten som eier av høgere utdanning bør sikre at alle institusjoner tar i bruk ny teknologi slik at vi får flere fleksible studietilbud og flere studiesteduavhengige studenter. Et desentralisert høgskolesystem er således svært viktig. Utdanning, kompetanseheving og livslang læring er vesentlige virkemiddel for omstilling og vekst. Det krever en felles forståelse og tett, integrert samhandling mellom arbeidsliv og utdanningsinstitusjoner for å utvikle kompetansearbeidsplasser på basis av naturgitte forutsetninger og fortrinn.

Innovasjon Norge Hordaland

Innledningsvis vil vi streke under, som også utvalget har gjort, at alle arbeidsplasser stiller krav til kompetanse. Kompetanse er mer enn høyere utdanning. Ofte er real- og erfaringskompetanse, talent og kremmerånd mange bedrifters viktigste humane kapital og ikke minst viktig for vekst og verdiskaping i distriktene. Definisjonen av kompetanse som anvendes, kan gi et litt snevert utgangspunkt i forhold til det å skape vekst og arbeidsplasser i regionene.

Innovasjon Norge Hordaland vil streke under at konkurransen om kompetansebedrifter og kompetente personer utspiller seg på en global arena. Dersom alt fokus blir lagt på omfordeling av vekst fra byer til andre arbeidsmarkedsregioner, kan vi fort tape den internasjonale kampen. Kunnskapsbedrifter og kompetente personer lokaliserer seg på de mest optimale stedene og til nå har det vært byregionene. Skal vi ta mål av oss til å vinne den globale kampen og legge til rette for sterkest mulig norsk vekst i kompetansearbeidsplasser, kan det bidra til enda sterkere sentralisering av disse arbeidsplassene.

Vi er derfor enig med utvalget som konkluderer med følgende:

“Målet med en slik satsing må være å gjøre hele Norge mer attraktivt for etablering av og rekruttering til kompetansearbeidsplasser. Utvalget mener derfor ikke at man skal treffe tiltak som hindrer veksten i kompetansearbeidsplasser i større byer til fordel for mindre steder. En slik politikk ville kunne virke mot sin hensikt, siden det ikke er noen automatikk i at disse arbeidsplassene vil etableres andre steder i landet. Utvalget har lagt til grunn at gevinsten for samfunnet blir størst hvis politikken bidrar til å bygge opp under fortrinn snarere enn å kompensere for svakheter. Dette er en av grunnene til at utvalget mener at regionale sentra har en viktig funksjon i å bygge robuste arbeidsmarkeder hvor kompetansearbeidsplasser kan vokse fram.”

Skal vi lykkes i den globale konkurransen om kompetansebedrifter og kompetente personer og samtidig oppnå sterkere vekst i kompetansearbeidsplasser i robuste arbeidsmarkedsregioner utenom byene, må det legges til rette for begge deler. For å lykkes med den regionale ambisjonen må det gjennomføres omfattende, helhetlige tiltak innenfor en rekke politikkområder som alle må dra i samme retning. Innovasjon Norge Hordaland kan i all hovedsak slutte seg til de konkrete forslagene til slike tiltak i rapporten og legger fram slikt forslag til høringsuttalelse.

Vedtak:

Styret for Innovasjon Norge Hordaland kan i all hovedsak slutte seg til utvalget sine forslag til tiltak i rapporten. Vi mener at man ikke kan ta vekk pendlerfradraget uten samtidig å bedre infrastrukturen i arbeidsmarkedsregionene betydelig. Skal vi lykkes i den globale konkurransen om kompetansebedrifter og kompetente personer og samtidig oppnå sterkere vekst i kompetansearbeidsplasser i robuste arbeidsmarkedsregioner utenom byene, må det legges til rette for begge deler. For å lykkes i den regionale satsingen, må det gjennomføres omfattende, helhetlige tiltak innenfor en rekke politikkområder som alle drar i samme retning, slik NOU-2011:3 legger opp til.